

ዳኞች፡- ዓብዱልቃድር መሐመድ

ታፈሰ ይርጋ

አልማው ወሌ

ፀጋዬ አስማማው

ዓሊ መሐመድ

አመልካቾች፡- 1. በቀለ ዲራብሣ ቀረቡ።

2. ወ/ሮ ደስታ ከፈኔ - ተወካይ ተስፋዬ በቀለ ቀረቡ።

ተጠሪ፡- የምክር በሪሁን - ጠበቃ አቶ ጌትነት የሻነህ ቀረቡ።

መዝገቡ የተቀጠረው ለምርመራ ነበር። መዝገቡን መርምረን የሚከተለውን ፍርድ ሰጥተናል።

ፍ ር ድ

ጉዳዩ የቀረበው የፌዴራል የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት መጋቢት 24 ቀን 2000 ዓ.ም በክ/መ/ቁ. 10906 የሰጠው ትእዛዝና የከፍተኛው ፍርድ ቤት በመዝገብ ቁጥር 66589 ሚያዝያ 22 ቀን 2000 ዓ.ም የሰጡት ትእዛዝ መሰረታዊ የሕግ ስህተት ያለበት በመሆኑ በሰበር ታይቶ ይታረምልኝ በማለት ግንቦት 7 ቀን 2000 ዓ.ም የሰበር አቤቱታ በማቅረባቸው ነው። የክርክሩ መነሻ ተጠሪ በአመልካቾች እና በሌሎች ሁለት ሰዎች እንደዚሁም በአዲስ አበባ ሥራና ከተማ ልማት ቢሮ ላይ ክስ መስርቶ ሕጋዊ ውሳኔ አሰጥቻለሁ በማለት ያቀረበው የአፈፃፀም ክስና ክርክር ነው። የክርክሩም ፍሬ ጉዳይ ተጠሪ ያቀረበው የቤት ሽያጭ ውል ይፈፀምልኝ ጥያቄ ሲሆን የክርክሩ ይዘትም የአሁን አመልካቾች ለወ/ሮ በላይነሽ ካሣዬ መጋቢት 18 ቀን 1984 ዓ.ም በተፃፈ ውል በአዲስ አበባ ወረዳ 17 ቀበሌ 12/13 ቁጥር 552 የሚገኘውን ቤት ሸጠው ይህንኑ ቤት ተጠሪ ከእነ ወ/ሮ በላይነሽ ካሣዬ ግንቦት 21 ቀን 1989 ዓ.ም የገዛሁት ስለሆነ ቤቱን እንዲያስረክቡኝ በስሜ እንዲያዘሩ የሚል ክስ ሲያቀርብ እነ በላይነሽ ካሣዬም በአመልካቾች ላይ ክስ ያቀርባሉ።

የአሁን አመልካቾች በሕግ በሚፀና አኳኋን ለወ/ሮ በላይነሽ ካሣዬ ቤት አልተሸጠም፤ ተጠሪም ከእኛ ጋር የገባው ውል ስለሌለ ክስ ሊያቀርብብን አይገባም በማለት የተከራከሩ ሲሆን ጉዳዩ ለከፍተኛ ፍርድ ቤት ከዚያም ለፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት በይግባኝ ቀርቦ የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት ተጠሪ አመልካቾችን የሚጠይቅበት ምክንያት እንደሌለ በመግለጽ እንደውሉ ሊፈጽሙ አይገደዱም በማለት በመዝገብ ቁጥር 76720 ኅዳር 13 ቀን 1999 ዓ.ም ውሳኔ ሰጥቷል። ተጠሪ በፌዴራል የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት የአፈፃፀም ክስ አቅርቦ ፍርድ ቤቱ ጠቅላይ ፍርድ ቤት የከፍተኛውን ፍርድ ቤት ውሳኔ የሻረው በመዝገብ ቁጥር 25551 መጋቢት 29 ቀን 1998 የሰጠውን ውሳኔ ነው፤ ይፈፀም የተባለው መስከረም 2 ቀን 1999 ዓ.ም በመዝገብ ቁጥር 15170 የተሰጠ ውሳኔ ነው፤ ስለዚህ አፈጻጸሙ ይቀጥል የሚል ትእዛዝ ሰጥቷል። አመልካች በይግባኝ ከፍተኛ ፍርድ ቤት ያቀረቡ ቢሆንም የከፍተኛው ፍርድ ቤት ይግባኝን በፍታብሔር ሥነ-ሥርዓት ሕግ ቁጥር 337 መሰረት ሰርዞታል።

አመልካቾች የከፍተኛው ፍርድ ቤት እንደ ውሉ ሊፈጸም ይገባል በማለት የሰጠው ፍርድ ቤት ጠቅላይ ፍርድ ቤት ተሸሯል፤ ተጠሪ ቤት ሸጧልኝ የሚላት ወ/ሮ በላይነሽ በቤቱ ላይ መብትና ይዞታ የሌላት መሆኑና ውሉም አስገዳጅነት እንደሌለው ተረጋግጧል፤ ከዚህ በኋላ በአፈፃፀም ቤቱን ለተጠሪ እንድናስረክብ የተሰጠው ትእዛዝ በፍርድ ቤቱ የተሻረና የማይፀና ውሳኔን ለማስፈፀም የተሰጠና መሰረታዊ የሕግ ስህተት ስላለበት ሊሻር ይገባዋል በማለት አቤቱታ አቅርቦዋል።

ተጠሪ በበኩሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት የሻረው አመልካቾች ከወ/ሮ በላይነሽ ጋር ተከላሽ መሆን የለባቸውም በማለት ነው። ፍርድ ቤቱ እነ ወ/ሮ በላይነሽን አስመልክቶ የተሰጠውን ውሳኔ አልሻረም፤ እኔ የአፈፃፀም ፋይል የከፈትኩት በወ/ሮ በላይነሽ ካሣዬ እና በአቶ ጉልላት ሞላ ብቻ ላይ እንጅ በአመልካቾች ላይ አይደለም፤ ስለዚህ በሥር ፍርድ ቤቶች የተሰጠው ትእዛዝ መሰረታዊ የሕግ ስህተት የለበትም፤ በማለት ተከራክሯል። አመልካቾች የአፈፃፀም ትእዛዝ የተሰጠበት ጉዳይ በይግባኝ ሰሚው ፍርድ ቤት በግልጽ የተሻረ ነው፤ ስለዚህ የተሰጠው የአፈፃፀም ትእዛዝ መሰረታዊ ስህተት አለበት የሚል ክርክር አቅርቦታል።

በሥር የክርክሩ አመጣጥና በሰበር የተደረገው ክርክር ከላይ የተገለፀው ሲሆን እኛም መዝገቡን መርምረናል። መዝገቡን እንደመረመርነው ተጠሪ የአፈፃፀም ክስ ያቀረበበት ቤት የአመልካቾች ንብረት የሆነና፤ አመልካቾች ለበላይነሽ ካሳዬና ለአቶ ጉልላት ሞላ ሸጠውት እነ ወ/ሮ በላይነሽ ለእኔ ሸጠውልኛል የሚለው ቤት ነው። አመልካቾች ከእነ ወ/ሮ በላይነሽ ካሣዬ ጋር በሕግ የፀና የቤት ሽያጭ ውል የለንም የሚል ክርክር ያነሱ ሲሆን በአፈፃፀሙ ቤቱን እንዲለቁና ለተጠሪ እንዲያስረክቡ እየተገደዱ ያሉት እነ ወ/ሮ በላይነሽ ካሣዬ ሳይሆኑ አመልካቾች ናቸው።

ከዚህ አንጻር ስንመረምረው ተጠሪ በእነ ወ/ሮ በላይነሽ ካሣዬ ላይ አስወስኛለሁ በሚል ፍርድ መነሻ አመልካቾችን በአፈፃፀም ለማስገደድ ይችላል ወይስ አይችልም? የሚለው ነጥብ መመርመር ያስፈልጋል። ተጠሪ እነ ወ/ሮ በላይነሽ ካሣዬ ለአሱ ቤት የሸጡለት መሆኑን በፍርድ ቤታቸው እንዲያረጋግጥ እንዲችሉ የቤቱ ስመ ንብረት እና ይዞታ በአመልካቾች ስም በመሆኑ በፍርድ ሊያስፈጽመው የሚችል ውሳኔ የለም። ምክንያቱም በእነ ወ/ሮ በላይነሽ ካሣዬ እና በተጠሪ መካከል የቤት ሽያጭ ውል አለ መባሉ ብቻውን ተጠሪ ገዝቶታለሁ የሚለውን ቤት ለመረከብ እና ስመ ንብረቱን ለማዛወር የሚያስችል መብት አያሰጠውም። ተጠሪ የቤቱ ስመ ንብረት እና ይዞታ እንዲዛወር ለማድረግ የሚችለው እነ ወ/ሮ በላይነሽ ካሣዬ የሸጡለት የራሳቸው ንብረት የሆነ ቤት ከሆነ ብቻ ነው።

በያዝነው ጉዳይ ተጠሪ ወ/ሮ በላይነሽ ካሣዬና አቶ ጉልላት ሞላ ለእኔ ሸጠውልኛል የሚለው ቤት ስመ ንብረቱም ሆነ ይዞታው በአመልካቾች ስም ያለ ነው። ተጠሪ እነ ወ/ሮ በላይነሽ ካሣዬ ቤቱን የሸጡልኝ ከአመልካቾች ገዝተውት ነው የሚል ክርክር እና ክስ ቢያቀርብም በአመልካቾች እና በእነ ወ/ሮ በላይነሽ ካሣዬ መካከል በሕግ የፀና የቤት ሽያጭ ውል የለም በማለት አመልካቾች ክደው ተከራክረዋል። በዚህ ጭብጥ ላይ ቤቱን ገዝተዋል የተባሉት በላይነሽ ካሣዬና አቶ ጉልላት ሞላ በአመልካቾች ላይ የውል ይፈፀምልን ክስ አቅርበው በፍርድ የተረጋገጠ መብት አላገኙም።

በመሆኑም በመጀመሪያ በአመልካቾችና በእነ ወ/ሮ በላይነሽ ካሣዬ መካከል በሕግ የሚፀናና አመልካቾች የባለቤትነትና የይዞታ መብታቸውን እንዲለቁ የሚያስገድድ ውል ያለ ስለመሆኑ ውሳኔ ባላገኘበት ሁኔታ ተጠሪ እነ በላይነሽ ካሣዬ ከአመልካቾች የዝገታን ቤት ለእኔ ስለሸጡልኝ በውሉ መሰረት ይፈፀምልኝ የሚል ክርክር በማቅረቡ ብቻ አመልካቾች ንብረታቸውን ለተጠሪ ለቅቀው እንዲወጡ ትእዛዝ የሚሰጥበት ምክንያት የለም።

ይህንንም ነጥብ የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት በፍትህ-ብሔር ይግባኝ መዝገብ ቁጥር 25551 ሚያዝያ 25 ቀን 1999 ዓ.ም ውሳኔ ሰጥቶበታል። የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት በውሳኔው አመልካቾች ከእነ ወ/ሮ በላይነሽ ካሣዬ ጋር አድርገውታል ስለተባለው የቤት ሽያጭ ውል በተመለከተ የፌዴራል ክፍተኛ ፍርድ ቤት የሰጠው ውሳኔ አግባብነት የሌለው መሆኑን በግልጽ ካሰፈረ በኋላ አመልካቾች ተጠሪ ካቀረበባቸው ክስ ጋር ተያይዞ እንደውሉ እንዲፈጽሙ አይገደዱም በማለት ውሳኔ ሰጥቷል።

ተጠሪ በይግባኝ አልባትና ውሳኔ ያገኘውን ጉዳይ የተሰጠው ውሳኔ ስህተት አለበት የሚል ከሆነ ለሰበር ሰሚ ችሎት ከሚያቀርብ በስተቀር እነ በላይነሽ ካሣዬን ነጥሎ በመክሰስ በተዘዋዋሪ መንገድ የአመልካቾችን ቤት ለመረከብ የተከተለው የክርክር ስልት ተገቢ አይደለም። አፈፃፀሙን የያዘውም የፌዴራል የመጀመሪያ ደረጃ ፍርድ ቤት አመልካቾች ለተጠሪ ቤቱን እንዲያስረክቡ ሊገደዱ የማይገባ መሆኑን በግልጽ በማስፈር የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ውሳኔ የሰጠበትን ጉዳይ ወደ ጉን በመተው በአፈፃፀም ተከላሽ እነ ወ/ሮ በላይነሽ ካሣዬ ናቸው የሚል ምክንያት በመስጠት አመልካቾች ቤታቸውን ለተጠሪ አስረክበውና ለቅቀው እንዲወጡ የሰጠው ትእዛዝ ይግባኝ ሰሚው የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት የሰጠውን ግልጽ ውሳኔ ዋጋ የሚያሳዝን የሚሸር በመሆኑ መሰረታዊ የሆነ የዳኝነት አካሄድ ሥርአትን የሚጥስና የበላይ ፍርድ ቤቶች ውሳኔ ገዢነትና የበላይነትን የሚፃረር መሰረታዊ የሕግ ስህተት ያለበት ትእዛዝ ነው

ብለናል። ጉዳዩ በይግባኝ የቀረበለት የከፍተኛው ፍርድ ቤትም ይህንን ትእዛዝ የሕግና የፍሬ ጉዳይ ስህተት የለበትም በማለት የአመልካቾችን ይግባኝ መሰረዙ መሰረታዊ የሕግ ስህተት ያለበት ነው በማለት ፍርድ ሰጥተናል።

ው ሣ ኔ

1. ተጠሪ በወ/ሮ በላይነሽ ካሣዬና አቶ ጉልላት ሞላ ላይ ያስወሰነው ውሣኔ አልተሻረም በሚል ሰበብ አመልካቾች ቤቱን ለተጠሪ ለቅቀውና አስረክበው እንዲወጡ በመዝገብ ቁጥር 109064 መጋቢት 24 ቀን 2000 ዓ.ም የሰጠው ትእዛዝና የከፍተኛው ፍርድ ቤት በመዝገብ ቁጥር 66539 ሚያዝያ 25 ቀን 2000 ዓ.ም የሰጠው ውሣኔ ተሸረዋል። ይፃፍ።
2. የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት በመዝገብ ቁጥር 25551 ሚያዝያ 25 ቀን 1999 ዓ.ም የሰጠው ውሣኔ በሰበር ሰሚ ችሎት ያልተሻረ ወይም ያልተሻሻለ ውሣኔ በመሆኑ ህጋዊ አስገዳጅነትና ተፈጻሚነት ያለው ውሣኔ ነው። ስለሆነም አመልካቾች ቤታቸውን እንዲለቁና ለተጠሪ እንዲያስረክቡ በአፈጻጸም መገደድ የለባቸውም ብለናል። ይፃፍ።
3. ተከራካሪዎች በዚህ ፍርድ ቤት ያወጡትን ወጭና ኪሣራ ለየራሳቸው ይቻሉ ብለናል።

ይህ ፍርድ በፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት ጥቅምት 6 ቀን 2001 ዓ.ም በሙሉ ድምጽ ተሰጠ።

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት።

ቤ/ኃ